

E. G. Honius

Silmäys naisen asemaan.

Esitelmä pidetty Suomen Naisyhdistyksen kokouksessa Tam-
mik. 7-9 p. 1892.

 Kun minulla ensi kertaa pitkällä ijälläni on onni
nähdä edessäni niin suuri joukko oman suku-
puolemmen kohottamiseksi työskenteleviä naisia, tunnen
samanlaista iloa kuin vanha matkustaja, joka väsy-
neenä on istautunut tien varrelle ja yht'äkkiä näkee
edessään iloisen ihmisjoukon rohkeasti astuvan samaa
päämaalia kohti, johonka hän pyrkii. — Näinkö monta
meitä kuitenkin on, täytyy minun yhä uudelleen aja-
tella, näinkö monta, jotka pyrimme eteenpäin, ei it-
seämme ajatellen, vaan koko sukupuolta, isänmaata,
ihmiskuntaa. Enkä voi muuta kuin ilolla huudahtaa
jokaiselle: me edistymme, me edistymme todellakin
suuresti, vaikka usein väsyneinä ollessamme kaikki
tuntuu taantumiselta. — Mutta voidaksemme tuntea
tätä edistymisen iloa, täytyy meidän välistä — mat-
kustajan tavoin — seisahda ja katsoa taaksemme.
Ei mikään ole niin virvoittavaa.

Pyydän teitä siis hetkeksi unhottamaan kaikki nykyiset olot etuineen ja vastuksineen, sekä luomaan katseenne taaksepäin maailman hämärään aamuhetkeen. Koko vanha aika ei tarjoa meille monta iloista kuvausta naisen elämästä. Kaikkialla oli nainen vai-punut niin alhaiseen sortotilaan, että hänen oli mah-doton kehittyä. Missä hän naitetaan jo lapsena, pol-tetaan leskenä, missä ryöstetään, ostetaan, lahjoitetaan tai lainataan. Hän on kerrassaan miehen omaisuus-tena, hän ja hänen lapsensa. Jos isä ei huoli lap-sesta, tapetaan se heti synnyttyänsä. Jalossa Krei-kassakaan ei yhteiskunta välitä vähääkään naisen ih-mis-arvosta; nainen on vaan lapsien äiti, mutta isän yhteiskunnallinen asema määrää, syntyvätkö lapset orjiksi vai vapaiksi; miehet ja valtio kasvattaa hänen poikiaan. Vanhan ajan historiassa on kunnianhimo suunniteltu yhteen ainoaan tehtävään: synnyttää niin paljon lapsia kuin suinkin — varsinkin poikia. — Sitä varten täytyi esim. juutalaisten lain mukaan yh-den naisen olla vaikka 7 veljeksen vaimona, niinkuin me kaikki olemme lukeneet. Sitä varten menivät Lothin tyttäret salaa yöllä vanhan isänsä luo. Sitä varten luuli Judan pojan vaimo olevansa oikeutettu portoksi puettuna istautumaan maantien varrelle vie- kotellakseen vanhaa ohitse kulkevaa appeansa, kunnes sai tämän suostumaan itseensä ja hänelle sitten tuli kauan ikävöitty perillinen. Sitä varten suostui Lea

menemään Jakobille hunnun varjossa, vaikka tiesi tämän Rachelia rakastavan. Sitä varten asettui tuo hurskas ja nöyrä Ruth yöllä Boaksen jalkojen juureen. Sitä varten antoivat sen ajan vaimot nykyisten mormoonien tapaan palveluspiikansa miehilleen apusynnyttäjiksi, kuten esim. Sara Hagarin, ja suuttuivat siten heihin, jos nämä orjaparant lapsia saatuaan uskalsivat ylpeillä. Surkea näky! Rachel ja Lea synnyttivät kilvan palvelijattariensa kanssa — vuoroon kadehtien, toisin vuoroin riemuiten — poikia patriarkka Jakobille, ja ettei näistä ketään pidetty äpärälapsena todistaa se seikka, että nuo kaikki 12 poikaa (tyttärestä tietysti ei puhetta) pidetään vielä nytkin kunniaissa Israelin kansan esi-isinä ja heidän nimensä vielä tänäkin päivänä tarkasti opetetaan koko kristikunnan lapsille *). Me tiedämme, että nainen Roomassa pääsi jonkunmoiseen arvoon ja vapauteen, että hänellä yhteen aikaan oli omistusoikeuskin, vaikka oli naimisissa, mutta muut olot olivat juuri silloin niin huonot, naiset niin turmeltuneet, sydämmen sivistystä ja siveellisyyttä vailla, ettei tähänkään aikaan katsoen ilolla saata puhua naisen edistymisestä, vaikka tietysti

---

*) Me kuulemme niin usein väitettävän ettei naista koskaan ole sorrettu. Mutta eikö tämä ole mitä kurjinta sortotilaa, kun naisella ei ole mitään merkitystä, vaan saapi ainoastaan jonkun verran arvoa miehensä tai poikansa kautta?

joitakuuta jaloja tyyppejä kaikkina aikoina on löytynyt.

Keskiaikana, jolloin Kristinopin olisi pitänyt ennättää mieliä valaista, emme vieläkään huomaa sanottavaa edistystä tässä suhteessa. Nainen on milloin jumalatar, kuten neitsyt Maria, milloin pyhimys, kuten Brigitat ja hänen kaltaisensa, milloin ritarien sydämen „daami“, mutta kansan nainen — se on suuri enemmistö — kärsii sanomattomasti köyhyyttä, hän raataa raskaassa työssä ja kantaa orjan taakkaa. Hän on m. m. alinomaa herrain himojen esineenä. Löytyihän monta kuuluisaa linnaa, joista ei yksikään nainen pääsyt puhtaana lähtemään, jos vaan onnettomuudekseen niihin kerran joutui. Kylät oli täynnä mahtavien miesten nimettömiä lapsia, ja jalo aatelisveri virtasi monen orjan suonissa. Ylhäisimmilläkään naisilla ei ollut mitään yhteiskunnallista merkitystä. Silkkivaatteille koristuksia ommellen tai palvelijattarien kanssa kehäten, istuivat he korkeissa linnoissaan kuin lintu häkissään, huoaten ja rakastaen. Herttuattaret ja palvelijattaret, kuninkaan tyttäret ja orjat, kaikki olivat he jotenkin samalla kehityskannalla. Heidän koko maailmansa oli tunne-maailma ja sitä hallitsi mies. Jonka mieleen ei uskonto luonut valoansa, sen elämä oli kerrassaan ilman sisällystä. Rippi-isät hallitsivat vaimon omantunnon kautta monia perheitä, jopa valtakuntiakin. Ja voi sitä hallitusta! Se oli ankaraa ja

toivotonta. Kuinka onnettomaksi katolinen oppi ja rippi-isät olivat tehneet naisen, kuvataan m. m. erittäin hyvästi tuossa yleisesti tunnetussa yksinkertaisessa Schönberg Cotta-Perheen Aika-kirjassa. Rakkaus ja perhe oli ainoa naiselle jätetty ala, mutta rakkaus oli häpeä, avioliitto saastainen liitto, lapsia synnyttäminen häpeä eikä kunnia. Niinhän opettivat munkit. Tuo äiti parka Schönberg Cotta-perheessä on nuorena rakastunut ja mennyt naimisiin, hänellä on hyvä mies ja hyviä lapsia, mutta hän kärsii sanomattomasti, hän häpeää, raukka, hän pelkää, että hänen omat lapsensa tulevat häntä ylenkatsomaan siitä syystä vaan, että hän on heitä tähän maailmaan saattanut. Ajatelkaamme mikä tuska! Hänellä on sisar, pyhä sisar luostarissa. *Hän* ei ole saastuttanut itseään naimisiin menemällä. Tämäkin on meille selvänä todistuksena siitä, ettei edes avioliittoa, kotia ja lasten synnyttämistä kaikkina aikoina ole pidetty naisen pyhimpänä velvollisuutena eli kutsumuksena, vaikka moni luulee että niin on ollut. Löytyyhän niitä montakin todistusta tästä. Koko keskiaikana ei käsitetty avioliiton korkeaa merkitystä ja naisen todellista arvoa. Kuuluisaksihan on tullut mitä Heloïse sanoi mainiolle Abelard'ille, joka tahtoi hänet naida: minä en tahdo tulla teidän vaimoksenne, vaan mieluummin teidän rakastajattareksenne! — Saattoiko nainen tällöisten

olojen vallitessa kehittyä ja saada oikean paikan yhteiskunnassa?

Keskiajankin jälkeen näemme me historian lehdiställä vaan sotia, alituisia sotia, alituista köyhyyttä, tauteja, oppimattomuutta, raakuutta, nälkää, vääryyttä. Katsokaamme esim. vaan Pohjoismaiden historiaa. Kummako jos naiset saivat kärsiä semmoisina aikoina? Kummako jos vanhoja naisia noitina poltettiin tai hukutettiin? Kummako jos naiset välistä tulivat yhtä raa'oiksi kuin miehet, ja tekivät sellaisia tekoja kuin esim. Pohjanmaan naiset nuijasodan aikana, jotka löivät sotamiehiä päähän korennolla ja pistivät ne avaan. Oli kainoillakin naisilla naisen sydän. Mutta se vuoti verta ja hehkui kostonhimoa.

Aina kuin olot ovat myöntäneet naiselle tilaisuutta kehittymään jaloksi ja rohkeaksi, on hän siksi tullutkin. Kahleissa pidettynä muodostui hän tietysti orjaksi, jolla ei ollut muuta tehtävää kuin «kerjätä tai mielistellä», niinkuin eräs kirjailija on lausunut.

Uusi aika koitti. Katolilaisuus oli huolellisesti pitänyt kansat pimeydessä. Lutherilaisuus levitti kirkkaan valon kaikkiin niihin maihin, joita se pääsi valaisemaan. Lutheruksen suuri aate: saattaa raamattu kansojen omaisuudeksi saattoi heille lukutaidon, jonka seurauksena oli itsenäinen ajattelevinen ja rajaton kehittyminen. Tämä oli tietysti naisenkin edistymiselle mitä tärkein askel. Ajatelkaamme miltä mah-

toi tuntua konservatiivien mielestä, kun pyhät luostarit hävitettiin, pyhät munkit ja nunnat menivät naimisiin ja muuttuivat tavallisiksi ihmisiksi! Kun pyhä raamattukin annettiin halpojen naisten käsiin! Niin suurta ei mahtane meidän aikana enää tapahtua. Tämä suuri valon voitto ei siis voinut olla naisiinakaan koskematta. Mutta vielä kului aikoja ennenkuin kukaan tuli ajatelleeksi että naisetkin opetusta kaipasivat. Michille kyllä perustettiin vähitellen kouluja jos jonkinlaisia, mutta mitä naisiin tulee, niin oli se omituinen luulo juurtunut ihmisiin, että nainen osasi kaikkea itsestään; hänellä oli näet sitä mitä miehellä ei ollut, ihmeellisen hieno vaisto tai instinkti. Sentähden hän osasikin olla jos jonakin, ilman varsinaista opetusta.

Ja totta on, että ilman varsinaista opetusta onkin nainen ollut milloin kolmen valtakunnan viisaana kuningattarena, niinkuin Unionin Margaretha, milloin mahtavaa kuningasta hallitsevana rakastajattarena, niinkuin Pompadour, milloin isänmaan pelastajana, niinkuin Jeanne d'Arc, linnanpäällikkönä, niinkuin Ebba Flemming tai (uusimpana aikana) hurjana petroleusenä, niinkuin Louise Michel, ja sillä välin milloin pyhimyksenä, milloin noitana, uskollisena vaimona, kaikki uhraavana äitinä, kodin valona ja lämpönä, palvelijana tai sairaitten hoitajana, diakonissana, niinkuin Paa-valin aikana, saarnaajana, niinkuin uskonpuhdistaja Calvin'in aikana, nöyränä orjana, nunnana tai nihilistinä,

tai hiljaisena sukkia neulovana fasterina tai musterina, tai elävänä romukaluna perhe-isien elätettävänä, tahti baalinukkena, miesten viekottelijana ja — langenneena naisena.

Koko tämä pitkä luettelo, jonka miehet tuntevat yhtä hyvästi kuin mekin, ei ole voinut saattaa useampia heistä muuhun väitteeseen, kuin siihen, että naiset ovat kaikki samanlaisia, ovat olleet maailman alusta asti samanlaisia kuin meidänkin aikana, sopivat kaikki samanlaisiin töihin, eivät tarvitse kehittyä, edistyä opetuksen, kokemuksen tai harjoituksen kautta. Ilmeisessä ristiriidassa on tämän periaatteen kanssa se, että he ryhtyivät kuitenkin kouluja perustamaan naisille — ja se on ainoa kerta, jolloin miehet ovat olleet epäloogillisia! Siitä ajasta saakka on minusta naisen asema niin suuresti edistynyt, etteivät kaikki naiset edes ole jaksaneet ajan tarjoomia etuja vastaanottaa, eikä kaikkia oppia sulattaa. He ovat sen vaan suurina suupaloina nielleet. Sen todistaa esim. se, ettei terveystoiminta ole jaksanut kureliiviä ja muotia poistaa, että vielä joskus solmitaan avioliittoja ilman rakkautta, ainoastaan tullaksensa elatetuksi, vaikka oma toimeentulo onkin hyvä, ettei vielä huolita tehdä työtä siiveellisyys-asiassa, vaikka jo tunnetaan maailman kurjuus, ettei aina huolita naisten kalliimmista oikeuksista, vaikka on paljonkin oppia saatu j. n. e. Mutta toivokaamme! Naisasia, tai paremmin ihmiskunnan

tasapainoon ja yleiseen sivistykseen pyrkiminen, on vielä niin nuori. Naiskysymys, nykyisessä selvässä muodossaan, ei ole vielä 50 v. vanha. Meidän maassamme varsinkin ovat naiskoulut vasta lapsia, yhteiskoulut eilispäivän tuumia. Yksin Suomen Naisyhdistys on viime aikojen ilmiö. Elkäämme siis vielä ihmetelkö, jos paljon on toisin kuin soisimme. Useimmat naiset eivät ole tottuneet historialliseen katsantotapaan. Kun heillä itsellään on hyvä mies ja talo, kauniita vaatteita ja hyvää ruokaa, kun he saavat lukea sanomalehtiä ja romaaneja, osaavat ajanvietoksi kirjoittaa kirjeitä ystävilleen sekä pääsevät silloin tällöin iloisiin iltaseuroihin ja tanssiaisiin, niin he ihmettelevät että muut viitsivät puuhata ja huutaa tuosta ikävästä naisyhdistyksestä ja vakuuttavat kaikille miehille, että eihän heitä kukaan sorra! Eivät he aavista, että niinkauan kuin yhteiskunta hyväksyy kaksinker- taista moraalia, juoppoutta ja naisen alaikäisyyttä vaimona ja äitinä, hänen syrjäyttämistensä lain laadinnan ja valtion järjestämisen suhteen, niin kauan on ihmiskunta vaan toissilmäinen ja sen kehitys yksipuolinen! — Mutta kerran on tämä oleva selvä kuin päivän valo! Kun hiukan vielä edistymme, niin tulee jokainen nainen tuntemaan, että yhtä vähän kuin nyt tahtoisimme tulla myydyiksi tai ostetuiksi, niinkuin ennen muinoin, yhtä vähän voimme tyytyä nykyiseenkin tilaamme. Siis työhön, jokainen Suomen

nainen! Ilolla ja toivolla! Se on oikeutemme! Se on velvollisuutemme! Kyllä työemme aikansa hedelmiä tuottaa. Kun olemme nyt tänne kokoontuneet ajattelemaan ja keskustelemaan, niin voimme työhömmme sovittaa erään kirjailijan *) sanat: «ajattelemisemme luo ehdottomasti uuden maailman; sillä mitäpä ovat Oikeus, Perhe, Yhteiskunta, Valtio, Tiede, muuta kuin objektiiviseksi saatettuja, toteutettuja ajatuksia. Aate ilmestyy, muuttaa käsitykset, tuottaa eripuraisuutta ja riitaa, synnyttää vastakohtansa, puhdistuu, jalostuu ja vihdoin voittaa. Ja silloin sen kautta on maailma muuttunut toisenlaiseksi».

---

*) Hegel.

E. Stenius.

